

3 Goede dierprestaties in low-input-systeem

Jan Verkaik

De dierprestaties, behaald onder low-inputomstandigheden zijn prima. De lammersterfte is gelijk aan het landelijk gemiddelde en de groei van lammeren op gras/klaver is goed. Ook kengetallen als drachtigheidspercentage en worpgrootte komen overeen met rasgenoten in de gangbare schaphouderij.

Compact aflamseizoen

Bij aanvang van het dekseizoen in een low-inputsysteem, begin december, zijn de Swifterooien halverwege hun bronstseizoen. Zo'n 98% van de oaien, waaronder 20% jonge oaien, wordt reeds in de eerste dekcyclus aangetekend. Van alle oaien is 88% binnen één dekcyclus drachtig.

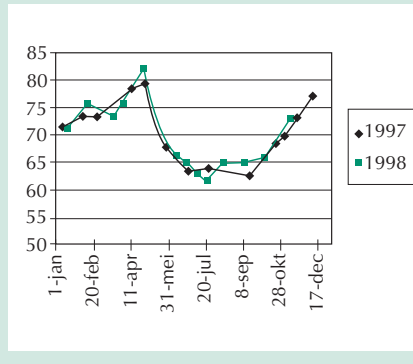
Een deel van het verschilpercentage zijn oaien die zich reeds op de eerste dag van de tweede cyclus opnieuw laten dekken. Een ander deel van de herdekkingen betreft oaien die blijvend onvruchtbaar zijn. De uitloop van de aflamperiode door dekkingen na de eerste dekcyclus blijft hierdoor beperkt. Ruim 85% van de drachtige oaien lamt af binnen drie weken na aanvang van het aflamseizoen. In totaal neemt het aflammen in dit systeem 4 à 5 weken in beslag. Het geconcentreerde aflammen van de oaien in een low-inputsysteem komt vooral door het late moment in de bronstperiode waarop de oaien ter dekking worden aangeboden. Met deze vorm van natuurlijke bronstsynchonisatie lammen de oudere oaien meer geconcentreerd af. De in maart geboren (aangekochte) eersteworps oaien, krijgen hierdoor extra ontwikkeling, met de kans om gelijktijdig met de oudere oaien af te lammen.

Gemiddeld blijft 10% van de eersteworps oaien en 4% van de oudere oaien gest. De behaalde drachtigheidspercentages in dit systeem zijn daarmee gelijk aan de praktijkgemiddelden. Voorwaarde voor een systeem met een compact aflamseizoen is een juiste inzet van voldoende gezonde rammen. De kans op uitloop van het aflamseizoen door selectief dekken of een slecht bevruchtend vermogen neemt af wanneer tegelijkertijd meerdere rammen bij een koppel oaien worden toegelaten.

Eenvoudig geflucht

Het gewichtsverloop van de oaien (zie figuur 1) laat een groot gewichtsverval zien gedurende de zoogperiode. Vanaf half augustus (na het spe-

Figuur 1 Gewicht oaien (kg)

nen) tot aan half oktober weiden de oaien, vanwege de reservering van zoveel mogelijk gras/klaver voor de lammeren, achter de lammeren aan. De groei van de oaien is dan laag. Na het inscharen op melkveepercelen, graszaadstoppels of groenbemesters 'schieten' de oaien in de groei en treedt gewichtsherstel op. In de eerste uitschaarmaand kan deze groei oplopen tot 350 gram per dag.

De oaien zijn bij het dekken volop in de groei en daardoor vruchtbaarder in vergelijking tot oaien die teveel conditie hebben. In vergelijking met de traditionele schaphouderij kunnen de oaien in een low-inputsysteem relatief eenvoudig geflucht worden. Het gangbare speenmoment, halverwege het weideseizoen, maakt het vaak niet goed mogelijk om de oaien na het spenen schraal te houden.

Bij het voeren van voordroogkuil, na terugkeer van de winterbeweiding en vóór het inscharen, wijkt het gewichts- en conditieverloop van oaien die in mei aflammen niet af van oaien met een traditionele productiecycclus. Het bijvoeren van uitsluitend hooi in de derde en vierde maand van de dracht geeft een gemiddeld gewichtsverlies van vijf kilogram. Dit gewichtsverlies wordt na inscharen in het voorjaarsgras weer volledig ingehaald.

Aflamresultaten

Een rantsoen voor drachtige ooien dat uitsluitend bestaat uit wintergras en voordroogkuil of hooi en, na inscharen, uit voorjaarsgras is voldoende om normale geboortegewichten te realiseren. Het uitsluitend voeren van hooi gedurende de derde en vierde maand van de dracht heeft, ondanks het gewichtsverlies, geen negatieve invloed gehad op de ontwikkeling van de vruchten. De geboortegewichten van zowel de één-, -twee-, -drie als vierlingen zijn met respectievelijk 5,3 kg, 4,4 kg, 3,9 kg en 3,8 kg gelijk aan de gemiddelde geboortegewichten van de meest gangbare rassen. Ooien die langer zijn ingeschaard voordat ze aflammen krijgen gemiddeld zwaardere lammeren. Het verschil in geboortegewicht van lammeren geboren in de eerste of laatste week van de aflamperiode is gemiddeld één kilo.

Worpgroottes van 1,7 en 2,3 lam per ooi voor respectievelijk eersteworps en oudere ooien geven aan dat de vruchtbaarheid van de ooien goed is.

In dit systeem met Swiflers lamt 30% van de ooien zonder hulp af. Bij 63% van de ooien is hulp nodig in de vorm van het goedleggen van de lammeren en/of het uitoefenen van lichte trekkracht op de lammeren. Het percentage ooien dat zwaar aflamt bedraagt 7% en neemt toe naarmate het geboortegewicht hoger is.

Lammersterfte

De lammersterfte loopt bij het ontbreken van nachtelijk toezicht, noodhuisvesting en beschutting in de wei voor pasgeboren lammeren binnen 24 uur op tot ruim 20 %. De voornaamste redenen voor deze bovengemiddelde lammersterfte, zijn verstikking en/of verbloeding tijdens de geboorte én onderkoeling en uitputting door slechte weersomstandigheden in combinatie met een te geringe biestopname. Naar Nederlandse begrippen is een dergelijke lammersterfte binnen 24 uur extreem hoog. Door het gebruik van noodhuisvesting, het plaatsen van beschutting in de wei, het vormen van leeftijdsgroepen in kleine perceeltjes en controle-intervallen van drie uur blijft de lammersterfte binnen 24 uur beperkt tot zo'n 8%. De aflamcontrole staat beschreven in hoofdstuk 8. Het gebruik van noodhuisvesting voor pasgeboren lammeren, bij minder gunstige weersomstandigheden als kou en regen of na een zware geboorte, varieert van 40 tot 60 % van de afgelamde ooien.

De totale lammersterfte in een low-inputsysteem bedraagt 14% en is vergelijkbaar met de lammersterfte in de gangbare houderij. Acht procent hiervan wordt doodgeboren of sterft binnen 24 uur (zie tabel 1). Op al deze lammeren is sectie verricht en in de helft van de gevallen is een doodsoorzaak vastgesteld. De voornaamste aan-

Beschutting in de wei zorgt voor minder uitval.

Tabel 1 Dierprestaties low-inputsysteem

Kengetal

Drachtigheidspercentage (% toegelaten ooiën)	95
Werpverloop (% afgelamde ooiën)	
• Vlot	30
• Normaal	63
• Zwaar	7
Worpgrootte	2,2
Geboortegewicht (kg)	4,3
Lammersterfte (% geboren lammeren)	
• Binnen 24 uur	8,2
• 24 uur - 14 dgn	3,4
• > 14 dgn	2,2

wijsbare doodsoorzaak van lammeren is, met gemiddeld 2%, uitputting en ondervoeding. Eenderde van de totale lammersterfte betreft lammeren met een geboortegewicht beneden de 3,5 kg. Deze categorie lammeren heeft standaard een kleinere overlevingskans. 3 à 4% van de geboren lammeren wordt als barlam verkocht. Dit zijn vooral de verstoten lammeren. Uitval van lammeren na spenen komt niet of nauwelijks voor.

Groei op gras/klaver is goed

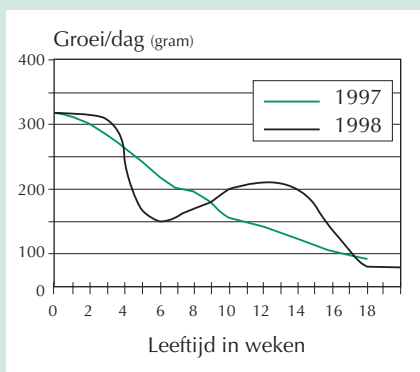
In figuur 2 is het groeiverloop van de lammeren weergegeven. Dit komt overeen met het groeiverloop van lammeren die op normaal bemest grasland weiden en krachtvoer bijgevoerd krijgen. De groei tijdens de aanhoudperiode is gemiddeld 200 gram per dag.

De eerste maand groeien de lammeren gemiddeld ruim 300 gram per dag, zonder krachtvoer is de melkgift van de ooiën dus ruim voldoende. De lagere groei is in 1998 toe te schrijven aan maagdarminfecties.

De gras/klaverproductie is vanwege een hoge bezettingsgraad onvoldoende om alle, relatief jonge, lammeren slachtrijp te krijgen. Eind september/begin oktober is het gras/klaver op en worden de lammeren, al dan niet slachtrijp, op een gemiddelde leeftijd van 20 weken verkocht. De ooi- en rammeren wegen dan gemiddeld

respectievelijk 31 kg en 33 kg. Beide hebben, bij een levende classificatie door het CBS, een goede beveesdheid (Ro) en een overwegend lichte vetbedekking (2-). Op het aflevermoment is ongeveer 10 % van de lammeren slachtrijp en heeft voldoende gewicht om als slachtlam (ooi vanaf 37 kg en ram vanaf 41 kg) daadwerkelijk meerwaarde op te leveren. De lammeren worden daarom alle als weidelam verkocht.

Figuur 2 Gewichtsverloop lammeren in gram per dag

In het kort

- Het verschuiven van de aflamperiode resulteert automatisch in een natuurlijke bronstsynchrisatie. Het ruwvoeraanbod sluit beter aan op de voederbehoefte van ooiën waardoor waardoor krachtvoer niet nodig is.
- Vruchtbaarheidskengetallen, aflamresultaten en lammersterfte kunnen zich meten aan praktijkgemiddelden. Om de invloed van het weer op de lammersterfte te minimaliseren is het gebruik van noodhuisvesting en beschutting in de wei en de vorming van leeftijds groepen, wel noodzakelijk.
- De lammeren, geweid op gras/klaver, groeien goed.

